

Interdisciplinaire regie en samenwerking

Superwise me

Werken aan agency

Interdisciplinaire regie en samenwerking

SUPERWÍSE ME

Werken aan agency

PROJECTVOORSTEL INTEGRALE OPDRACHT MCIII

Organisatie: OSG Piter Jelles praktijkonderwijs Leeuwarden
Opleiding: Master Social Work Hanzehogeschool Groningen
Ontwikkelaar: Marjo Rengers
Kerndocenten: Jaap Bruin en Charlotte Wekker
Datum en plaats: Leeuwarden, juni 2013
Studentnummer: 308807

VOORWOORD

Voor u ligt de integrale opdracht 'Superwise me' van Masterclass III: 'Regie en samenwerking' in het kader van de Master Social Work aan de Hanzehogeschool in Groningen. Het betreft een projectvoorstel met daaraan toegevoegd een projectplan voor het verbeteren van de interdisciplinaire samenwerking op micro-niveau met ketenpartners op het Meetingpoint in de wijk Heechterp-Schieringen te Leeuwarden. Het Meetingpoint is een onderdeel van OSG Piter Jelles en voorziet in externe werk- en stageprojecten voor jongeren die maatschappelijke- en arbeidsstages volgen op het Meetingpoint zelf en in de omliggende wijk. In relatief korte tijd is het Meetingpoint een multifunctionele voorziening geworden. De titel 'Superwise me' verwijst naar het concept supervisie als werkmodel voor jongeren praktijkonderwijs en hun begeleiders in de rol van 'professional friend' (Ewijk in Rengers 2013) en als wegwijzer naar het bevorderen van zelfregie en individuele, interactieve, sociale en institutionele agency (Nijnatten, 2010), zodat betreffende ketenpartners meer vraaggericht kunnen werken en ingeschakeld worden door de jongere zelf.

Noot: het projectvoorstel en het bijbehorende projectplan zijn getoetst aan het document 'Handreiking Professioneel Ondersteunen'; een uitgave van Movisie.

SAMENVATTING

Dit projectvoorstel en het bijbehorende projectplan voor een pilotproject met de titel 'Superwise me' is bedoeld voor de doelgroep jongeren op het praktijkonderwijs van Piter Jelles te Leeuwarden; het betreft jongeren van 16 tot 18 jaar met een LVB-indicatie en gedrags- en/of psychiatrische problematiek. De school staat in de wijk Heechterp-Schieringen in Leeuwarden; één van de vroegere krachtwijken waar nog steeds achterstandsproblematiek aan de orde is (Bue, 2009). De jongeren uit deze doelgroep hebben moeite met het vormgeven van zelfregie en agency; zowel individueel, interactief, sociaal en institutioneel (Nijnatten, 2010).

De doelgroep van dit project

Dit projectvoorstel is bedoeld voor jongeren op het praktijkonderwijs van Piter Jelles te Leeuwarden; in dit geval specifiek jongeren van 16 tot 18 jaar met een LVB-indicatie in combinatie met gedrags- en/of psychiatrische problematiek. Het gaat om jongeren die moeite hebben hun (school)loopbaan op een goede manier vorm en richting te geven en/of die voortijdig dreigen uit te vallen.

De doelstelling van dit project

De doelstelling van dit projectvoorstel en het bijbehorende projectplan is verwerkt in de titel: 'Superwise me'. Deze titel verwijst naar: 'het inzetten en onderzoeken van het concept supervisie als werkmodel en wegwijzer voor deze jongeren met betrekking tot individuele, interactieve, sociale en institutionele zelfregie en agency (Nijnatten, 2010) in het kader van interdisciplinaire ketensamenwerking op micro-niveau.'

In het kader van het concept 'empowerment' (Regenmortel, 2008) beschrijft de 'Open talent' benadering van de Foyer-federation uit Groot Brittannië (Falconer, 2013) een vernieuwende filosofie en visie op het betrekken van jongeren bij de maatschappij door hen zelfregie en succesbeleving te laten ervaren. Jongeren van deze tijd hebben behoefte aan een nieuwe en andere focus in hun leven. 'Open Talent' citeert jongeren in de huidige maatschappij als volgt: 'Keep your coins, I want change!' (Falconer, 2013). De maatschappij kan volgens dit concept een positieve bijdrage leveren aan een begrip als 'social parenting'. De informele netwerken van jongeren zoals peergroups kunnen cruciale functies vertegenwoordigen in de socialisatie en binding van jongeren met de samenleving. Peergroups bieden steun, zijn sociale en culturele hulpbronnen en geven vorm aan het proces van zelfsocialisatie en zelfsturing (Naber, 2004). Jongeren leren in deze context van elkaar en produceren gezamenlijke kennis om met eisen en risico's van de samenleving om te gaan. Het werkmodel supervisie in dit projectvoorstel fungeert in dit verband als vliegwiel waarbij een faciliterende en structurerende professional het model introduceert en de jongeren leert dit zelf toe te passen. De begeleider doet dit in de rol van 'T-shaped professional' (hoorcollege MC-SW III); in dit geval te benoemen als: 'professional friend' (Ewijk in Rengers, 2013) in een faciliterend en niet beoordelend proces. Door de peergroepmethodiek en het werkmodel supervisie aan elkaar te koppelen ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor en door jongeren om invloed te ervaren met betrekking tot vraagsturing, empowerment, agency en dialogisch werken in het grotere geheel van interdisciplinaire ketensamenwerking tussen onderwijs en zorginstellingen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de jongere samen met zijn peergroup ontdekt welke preventieve hulp hij nodig heeft. Vervolgens kan hij zich met die hulpvraag via de 'professional friend' wenden tot gespecialiseerde professionals op het Meetingpoint en voor de uitvoering een beroep doen op zijn peergroupleden. Alle elementen voor zelfregie, invloed en eigenaarschap zijn vertegenwoordigd: het vraaggericht en vraaggestuurd werken, empowerment, de vier agencies, dialogisch werken en de T-shaped 'professional friend' die de continuïteit faciliteert in een gestructureerd aanbod. Het is van belang om dit werkmodel in een pilotsetting te introduceren en vooraf en tijdens het proces steeds de ketenpartners erbij te betrekken, hen te informeren en met hen voorafgaand aan de start van het pilotproject een convenant te sluiten waarin de aanpak en inzet van professionals worden vastgelegd.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	6
1.2. DE DOELGROEP VAN DIT PROJECT.....	6
1.3. DE DOELSTELLING VAN DIT PROJECT	6
2. INVALSHOEKEN EN UITGANGSPUNTEN	6
2.1. VISIE OP INTERDISCIPLINAIRE SAMENWERKING.....	6
2.2. WIJK- EN NETWERKGERICHT WERKEN	7
3. HET MEETINGPOINT	7
3.1. DE T-SHAPED PROFESSIONAL EN DE ‘PROFESSIONAL FRIEND’	8
4. AGENCY	8
4.1. INDIVIDUELE AGENCY	8
4.2. INTERACTIEVE AGENCY.....	9
4.3. SOCIALE AGENCY	9
4.4. INSTITUTIONELE AGENCY	9
5. EMPOWERMENT EN HET CONCEPT ‘OPEN TALENT’	9
6. CASUS EN KRITISCHE WERKSITUATIE	10
6.1. PROFESSIONALS EN KETENSAMENWERKING	10
6.2. ZORGPLAN PRAKTIJKONDERWIJS	10
7. INZICHTEN.....	11
7.1. PEERGROUP EN SUPERVISIE	11
7.2. WERKMODEL SUPERVISIE	12
7.3. SUPERVISIE EN DIALOGISCH WERKEN	12
8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	13
LITERATUURLIJST	20
BIJLAGE 1: WERKWIJZE IN SUPERVISIE	22

1. INLEIDING

Dit projectvoorstel en het bijbehorende projectplan voor een pilotproject met de titel 'Superwise me' is ontwikkeld voor de doelgroep jongeren op het praktijkonderwijs van scholengemeenschap Piter Jelles te Leeuwarden; specifiek betreft dit jongeren van 16 tot 18 jaar met een LVB-indicatie en gedrags- of psychiatrische problematiek. De school staat in de wijk Heechterp-Schieringen in Leeuwarden; een van de vroegere krachtwijken waar nog steeds achterstandsproblematiek aan de orde is (Bue, 2009). De jongeren uit de doelgroep hebben moeite met het vormgeven van hun zelfregie en agency; zowel individueel, interactief, sociaal en institutioneel (Nijnatten, 2010). Ze zijn daardoor vaak een speelbal van hun omgeving, voelen geen echte verbinding en ervaren geen autonomie. Deze problematiek ontstaat regelmatig de schoolsituatie en is in wijk- en netwerkverband door te trekken naar het onvermogen van ouders en instituties om deze jongeren adequaat op te vangen. Door middel van dit projectvoorstel wordt onderzocht hoe de zelfregie en de verschillende agencies (Nijnatten, 2010) van deze jongeren hersteld en aangesproken kunnen worden door ze in hun eigen kracht aan te spreken. Welke kaders, voorwaarden en benaderingen zijn daarvoor nodig. Omdat de wijk centraal staat in het beleid van de gemeente Leeuwarden is het Meetingpoint, onderdeel van de school in dezelfde wijk een ideale plek voor ontmoeting van zowel het netwerk van de jongeren als het netwerk van professionals, burgers en de gemeente zelf. Voordeel is dat het Meetingpoint door de jongeren niet wordt geassocieerd met het begrip school, terwijl er wel allerlei dienstverlenings-, werk- en stageprojecten via korte lijnen te organiseren zijn waarbinnen ze hun talenten, kwaliteiten en mogelijkheden kunnen laten zien in een laagdrempelige omgeving. Het Meetingpoint is een ontmoetingsplek voor jongeren en een setting waar ze op een andere manier gewaardeerd en gezien worden. Binnen deze setting is het de moeite waard om te kijken hoe de genoemde agencies van jongeren kunnen worden geactiveerd in een deels door hen zelf te regisseren peergroupmethodiek in de vorm van gefaciliteerde supervisieprojecten- en trajecten waarbij begeleiders functioneren en faciliteren als 'T-shaped professional' (hoorcollege MC-SW III); in dit verslag te benoemen als 'professional friend' (Ewijk in Rengers 2013). Om een andere manier van werken met jongeren gestalte te kunnen geven is het van belang diverse invalshoeken en benaderingen te onderzoeken. Wat gebeurt er al op dit gebied, hoe komt de jongere zelf in beweging en hoe geeft hij zijn eigen agencies vorm (Nijnatten, 2009). Daarbij wordt gekeken naar beschikbare theorieën en concepten met betrekking tot wijk- en netwerkgericht werken, naar de werkwijze en ketensamenwerking in dit kader op de school en op het Meetingpoint en naar de benadering, theorieën en vernieuwingsconcepten met betrekking tot jongeren in het algemeen en met betrekking tot de doelgroep praktijkonderwijs in het bijzonder. Voor het grotere geheel qua regie en samenwerking is het van belang dat er voorafgaand aan de pilot een convenant wordt gesloten tussen OSG Piter Jelles en de overkoepelende instellingen die bij de doelgroep betrokken zijn; te weten: Onderwijssamenwerkingsverband Cenzore en het Frontlijnteam Heechterp-Schieringen); beiden te Leeuwarden.

1.2. De doelgroep van dit project

Dit projectvoorstel is bedoeld voor jongeren op het praktijkonderwijs van Piter Jelles te Leeuwarden; in dit geval specifiek jongeren van 16 tot 18 jaar met een LVB-indicatie in combinatie met gedrags- en/of psychiatrische problematiek. Het gaat om jongeren die moeite hebben hun (school)loopbaan op een goede manier vorm en richting te geven en/of die voortijdig dreigen uit te vallen.

1.3. De doelstelling van dit project

De doelstelling van dit projectvoorstel en het bijbehorende projectplan is verwerkt in de titel: 'Superwise me'. Deze titel verwijst naar: 'het inzetten en onderzoeken van het concept supervisie als werkmodel en wegwijzer voor deze jongeren met betrekking tot individuele, interactieve, sociale en institutionele zelfregie en agency (Nijnatten, 2010) in het kader van interdisciplinaire ketensamenwerking op micro-niveau.'

2. INVALSHOEKEN EN UITGANGSPUNTEN

2.1. Visie op interdisciplinaire samenwerking

Dit projectvoorstel is gericht op het werkveld (praktijk)onderwijs. Dat betekent dat er op het gebied van interdisciplinaire samenwerking al samenwerkingsverbanden en voorzieningen op meso- en macroniveau zijn. Daaruit volgt dat er in dit projectvoorstel vooral wordt ingezoomd op het micro-niveau van de jongeren en hun begeleiders. Interdisciplinaire samenwerking tussen de werkvelden

welzijn en onderwijs kan lastige materie zijn. In de praktijk gelden er andere accenten en prioriteiten als het gaat om de focus op educatie en/of randvoorwaarden daarvoor. Het zijn werkvelden met een verschillende missie en visie met betrekking tot jongeren. Men vindt elkaar echter steeds meer in de zorg voor jongeren die moeite hebben om te functioneren op school en in de maatschappij. Daarbij is ook bij OSG Piter Jelles sprake van een eigen samenwerkingsverband. Op het praktijkonderwijs van OSG Piter Jelles is sprake van diverse vormen van interdisciplinaire samenwerking op het gebied van zorg. Interventies vinden plaats door tussenkomst van de zorgcoördinator op de school, vaak nadat er handelingsverlegenheid is geconstateerd in de lessituatie of met betrekking tot gedrag. Dit betekent dat de interventies veelal curatief van aard zijn en over meerdere schijven gaan voor er gericht hulp kan worden ingeschakeld via het samenwerkingsverband. De betreffende jongeren worden op dit moment als tussenoplossing en bij handelingsverlegenheid regelmatig preventief naar het Meetingpoint doorverwezen omdat dit een minder schoolse setting is waar plaats is voor extra coaching en counseling. Om naast het beschreven reguliere/curatieve zorgaanbod de jongeren meer zelfregie en autonomie te geven in het vormgeven van hun eigen(school)loopbaan en zelfredzaamheid is een vorm van gestructureerde coaching zoals supervisie de moeite waard om te onderzoeken; dit in vereenvoudigde vorm onder aansturing van een professional, die daarbij een attitude van 'strengere zorgzaamheid' hanteert (Tonkens, 2009). Als de regie meer bij de jongeren ligt en interventies met ondersteuning van een professional plaatsvinden kan samenwerking tussen onderwijszorg en ketenpartners waar dat kan via preventieve en kortere lijnen plaatsvinden. De meer curatieve interventies via de samenwerkingsverbanden van de scholen blijven bestaan, maar daarnaast wordt een mogelijkheid geboden tot preventieve interventie om te voorkomen dat jongeren helemaal ontsporen en/of de school voortijdig verlaten. In dit kader staat het begrip 'strengere zorgzaamheid' voor een kaderstellende maar liefdevolle benadering door de professional.

2.2. Wijk- en netwerkgericht werken

De wijk staat op dit moment centraal in gemeentelijk beleid; de werkwijze is in veel gevallen overwegend aanbodgericht. In het geval van het Meetingpoint is er een combinatie ontstaan van wijk- en netwerkgericht werken. Er is sprake van een wijkgerichte samenwerking van professionals in de vorm van een Frontlijnteam als eerstelijnsvoorziening in de wijk; ingesteld in het kader van integrale benadering van sociale problemen door de gemeente Leeuwarden (Bue, 2009). Burgers kunnen gebruik maken van dat netwerk en bewoners en gemeenten en woningcorporaties, politie, scholen en lokale maatschappelijke organisaties werken al samen. Het gaat de gemeente vooral om de verbetering van de leefomgeving en het bieden van zorg, welzijn en voorzieningen dicht bij de burger. De mensen van het Frontlijnteam en de projectleider van het Meetingpoint ontmoeten elkaar reeds structureel in reguliere overlegsituaties en wisselen ervaringen en casussen uit en kijken daarbij wat men voor elkaar en de betreffende burger of jongere kan betekenen. Voor de jongeren van de school voor praktijkonderwijs van Piter Jelles is het Meetingpoint in de eerste plaats een ontmoetings- en (werk)ervaringsplek. Het is een middel om deel te nemen en bij te dragen aan sociale cohesie en burgerschap; beide expliciete opdrachten van het onderwijs op de scholengemeenschap (Piter Jelles, 2012). De dialogische context om te komen tot zelfregie en het vormgeven van agencies in het algemeen en specifiek voor deze jongeren vind je in de wijk. Op die manier is het Meetingpoint een plek om jongeren, professionals en burgers te motiveren tot het delen van verhalen. Dit levert een bijdrage aan identiteitsontwikkeling en aan hoe men gezien wil worden. Het is een concrete ontmoetingsplek waar men kan halen en brengen en waar verbinding voorop staat. Er kan een kopje koffie gehaald worden en er worden o.a. film-middagen- en avonden georganiseerd. Uit ontmoetingen ontstaan (hulp)vragen die direct aan de professionals kunnen worden gesteld en die snel beantwoord en/of ingepland kunnen worden.

3. HET MEETINGPOINT

Op het Meetingpoint is door het wijkgericht werken (Piter Jelles, 2012) een setting gecreëerd voor jongeren die zich binnen de schoolse omgeving minder goed kunnen handhaven en een andere benadering nodig hebben. In een werkplekstructuur met gerichte begeleiding wordt expliciet en gericht aandacht besteed aan het gedrag en de inzet van de jongere. Het Meetingpoint voorziet daarnaast in reguliere werk- en stageprojecten voor jongeren die stages volgen op het Meetingpoint zelf of in de omringende wijk. In relatief korte tijd is het Meetingpoint een multifunctionele voorziening geworden. Het heeft een wijk- en netwerkfunctie als ontmoetingsplek voor burgers, jongeren, studenten,

ondernemers, professionals en andere netwerkers. Via stages is het Meetingpoint een bron van allerlei klussen in de wijk voor bewoners; van boodschappen doen tot tuinonderhoud. Het is geen vrijblijvende voorziening omdat er een schoolse continuïteit en daaraan verbonden kwalitatief goede begeleiding en borging is. Dat betekent dat er met een lange termijnplanning en een opbouw kan worden gewerkt en dat jongeren, begeleiders en studenten aan afspraken en contracten worden gehouden. Het geheel wordt aangestuurd door een daartoe gefaciliteerde projectleider die tevens docent is voor de doelgroep jongeren praktijkonderwijs van Piter Jelles. Hierdoor is er al een aantal jaren duurzaamheid in het aanbod en kan de vraag in vrijwel alle gevallen goed beantwoord worden. Op deze manier is er een (nieuw) wijknetwerk ontstaan aanvullend op de netwerken die burgers, jongeren en professionals al hebben.

3.1. De T-shaped professional en de 'professional friend'

De condities en randvoorwaarden voor verander- en zelfregulerend vermogen bij jongeren liggen bij het dialogisch werken in een context en het vergroten van de handelingsruimte van begeleiders en professionals (Donkers, 2008). Jongeren uit deze doelgroep verwachten op betrekkningsniveau gelijkwaardigheid en op inhoudsniveau een hiërarchisch onderscheid en structuur. Dit betekent dat de jongere de begeleider eerst moet zien als iemand die zich niet boven hem plaatst en die hij kan vertrouwen; pas dan kan hij de begeleider als deskundige zien en erkennen. De begeleider moet over een positieve basishouding beschikken en uitgaan van het krachtenperspectief dat speelt voor deze jongeren (Hoorik, 2011). Van Ewijk (2010) zegt daarover het volgende: 'het gaat niet in de eerste plaats om de toepassing van formele kennis, maar om het definiëren van het probleem samen met de betrokkene en van daaruit zoeken naar geschikte oplossingen als een 'professional friend'. De competenties van de docent als gids en 'professional friend' zijn essentieel. In een verbindend en constructief proces waar jongeren en 'professional friends' zichzelf doelen stellen en gedrag gaan reguleren komt een proces op gang dat niet gaat om formele kennis, maar om het definiëren van het probleem en het zoeken naar geschikte oplossingen. Om als 'professional friend' ingezet te kunnen worden moet de begeleider beschikken over de volgende competenties: een werkalliantie met de jongere aangaan, present zijn en vraaggericht werken, beschikken over ervaringsgerichte intuïtie, initiatief nemen, voorop gaan en vertrouwen uitstralen, proces- en resultaatgericht werken, zich richten op de langere termijn en flexibel inspelen op ontwikkelingen (Rengers, Competent als professional friend, PO Masterclass 2 MSW, 2013). Dit verwijst naar het begrip: 'T-shaped professional' hoorcollege MC-SW III); een begeleider die zowel specialist is op een eigen vakgebied als generalist op meerdere vakgebieden. De 'T-Shaped professional' kan in dit verband zowel uit het onderwijs als uit een welzijnsinstantie afkomstig zijn. Hierbij aansluitend wordt in het kader van de eerder genoemde 'strengte zorgzaamheid' in het boek 'Mondige burgers, getemde professionals' door Tonkens de vraag gesteld hoe met deze jongeren daadwerkelijk in contact te komen. Een van de geïnterviewden in het boek geeft aan (citaat): "Jongeren hebben honger! Niet naar eten, maar naar contact met een volwassene die ze kunnen vertrouwen!".

4. AGENCY

Het begrip 'agency' wordt uitgebreid beschreven in het boek 'Childrens's agency' (Nijnatten, 2010). Agency is een Engels woord dat te vertalen is als zelfregie of zelfbeschikking. Er zijn vier vormen van agency te onderscheiden: de individuele, de interactieve, de sociale en de institutionele agency. Met als uitgangspunt de jongeren praktijkonderwijs kan het introduceren en vertalen van een complex begrip als 'agency' zowel een uitdaging als een antwoord zijn voor wat betreft de behoefte aan autonomie die deze jongeren niet altijd goed vorm kunnen geven. Hieronder volgt een verdere uitleg van de begrippen die onder agency worden genoemd.

4.1. Individuele agency

Zelfregie en individuele agency zijn capaciteiten die ieder in zijn eigen omgeving, op zijn eigen manier in een dialogische context ontwikkelt (Nijnatten, 2010). Het zelfbewustzijn van mensen ontstaat in een omgeving met anderen die de 'eigen' taal spreken. Mensen kunnen alleen samenleven wanneer ze elkaar enigszins begrijpen. Men zoekt degene die dezelfde taal spreekt; dit geldt in dit verband met name voor jongeren die gericht zijn op hun eigen peergroup (Naber, 2004).

4.2. Interactieve agency

Interactieve agency gaat over de eigen identiteit maar ook over respect voor andermans grenzen. Het gaat er om hoe je je laat zien in verschillende situaties (Nijnatten, 2010). In een wijk houden de meeste mensen rekening met elkaar. Dat wil nog niet zeggen dat ze ook vanzelfsprekend met elkaar omgaan en verbindingen zoeken of zorgen dat de zieke buurman boodschappen in huis krijgt. Dienstverlenende activiteiten zoals op het Meetingpoint doen juist een beroep op interactieve agency. Het gaat daarbij om het gebruik maken van elkaars kwaliteiten, erkenning van identiteit en het bij elkaar brengen van twee werelden. Om elkaar werkelijk te begrijpen moet je in elkaars wereld terecht komen. Dan ontstaat een proces waarbij vertrouwen in sociale relaties wordt opgebouwd.

4.3. Sociale agency

Jongeren en burgers willen graag 'gezien' worden in hun identiteit. In interactie met anderen wordt er een beroep gedaan op de sociale agency; hoe wil je gezien worden, hoe wil je benaderd worden. Het beste is om burgers en jongeren aan te spreken op het verschil dat ze kunnen maken en de betekenis die ze kunnen hebben. Het gaat daarbij niet alleen om communicatieve vaardigheden maar vooral om de morele positie waarin men zich bevindt; ook met betrekking tot andere culturen (Nijnatten, 2010). Privé en wijkzaken zijn in eerste instantie vaak van elkaar gescheiden; het is daarom belangrijk een ontmoetingsplek te hebben waar mensen elkaar kunnen vinden in gelijkwaardigheid.

4.4. Institutionele agency

Als de burger of de jongere er zelf niet in slaagt zijn problemen op te lossen, is het de taak van de samenleving om dit op te pakken met hulp van professionals. Het belang voor de burger is vooral het praktisch overleven met behoud van de eigen sociale reputatie en zelfrespect. Het is niet zo dat vooruitgang in individuele agency de enige manier is om burgers te bekrachtigen. Professionals en institutionele agency blijven nodig. In dat verband heeft het netwerkgericht werken en de interdisciplinaire ketenzorg (Bue, 2009) in de wijkgerichte context op het Meetingpoint als voordeel dat de gemeente Leeuwarden reeds een faciliterende rol heeft vanuit het Frontlijnteam in de wijk. De professional is de gids en de spil in dit geheel die samen met de jongere verbanden legt en kaders stelt.

5. EMPOWERMENT EN HET CONCEPT 'OPEN TALENT'

Aansluitend op bovenstaande is vanuit de methodiek 'empowerment' gekeken naar internationale vernieuwingen en de manier waarop er op dit moment naar participatie van jongeren wordt gekeken. Empowerment legt de nadruk op gezondheid, adaptatie, competentie en natuurlijke hulpbronnen (Regenmortel, 2009). Het is een bottom-up benadering die uitgaat van het verbeteren van de situatie door het accent te leggen op het positieve en op het benadrukken van welzijn in plaats van problemen. De 'Open Talent' benadering van de Foyer-federatie uit Groot Brittannië (Falconer, 2013) beschrijft in dit kader een nieuwe filosofie en visie op het betrekken van jongeren bij de maatschappij door hen allereerst zelfregie en succesbeleving te laten ervaren. Jongeren van deze tijd hebben behoefte aan een nieuwe en andere focus in hun leven. 'Open talent' citeert jongeren in de huidige maatschappij als volgt: 'Keep your coins, I want change!' (Falconer, 2013). De maatschappij kan volgens dit concept een positieve bijdrage leveren aan een begrip als 'social parenting'. Het is bekend dat veel jongeren niet de juiste ondersteuning krijgen vanuit het ouderlijk gezin. De maatschappij en de instituties zullen daarin steeds meer een rol moeten gaan spelen. De focus daarbij is om tot je recht komen in plaats van alleen maar 'geholpen' te worden zoals tot nu toe het geval was. De 'Open talent' benadering noemt een viertal kernbegrippen die voor jongeren van nu belangrijk zijn, te weten: people, places, opportunities en campaigns (Falconer, 2013). Een ontmoetingsplek waar dingen kunnen plaatsvinden is van belang, maar ook de mensen die je daar tegenkomt en de kansen die je krijgt. Tenslotte willen jongeren zich graag ergens voor inzetten, betekenis hebben en verschil maken. Dit sluit aan bij de begrippen adaptatie, competentie en natuurlijke hulpbronnen uit de empowerment benadering.

6. CASUS EN KRITISCHE WERKSITUATIE

De kritische werksituatie ligt in het feit dat een behoorlijk aantal van de jongeren uit de doelgroep buiten de boot valt bij stagetrajecten tijdens de schoolloopbaan maar ook nadat ze de school verlaten hebben en aan het werk zijn gegaan. Tijdens de stagebegeleiding en de nazorg die de school biedt blijkt steeds weer dat jongeren zonder gerichte ondersteuning terugvallen en probleemsituaties moeilijk aankunnen. In de toekenning van een subsidieaanvraag ESF (Europees Sociaal Fonds) aan de school; gericht op arbeidsparticipatie, sociale activering en onderwijsvernieuwing, is in het kader van het optimaliseren van de stages en de nazorg voor deze jongeren door ons het vernieuwingsconcept supervisie opgenomen. Het doel is om te onderzoeken hoe deze gestructureerde vorm van coaching kan worden toegepast op het praktijkonderwijs van Piter Jelles. In aanmerking voor dit project komen jongeren vanaf 16 jaar in stage- en werksituaties. Een van de onderdelen van de opdracht was de uitvoering het afgelopen schooljaar van vier proefsettingen supervisie onder leiding van twee begeleiders met de hiervoor genoemde competenties. Na evaluatie van de proefsettingen is het goed mogelijk gebleken het concept supervisie in vereenvoudigde vorm mondeling uit te voeren. Het belang van de T-shaped 'professional friend' met een attitude van 'strengte zorgzaamheid' (Tonkens, 2009) kwam in de proefsettingen duidelijk naar voren. Vanuit deze kritische werksituatie introduceren we de voorbeeldcasus van S. Dit is een jongen van 17 jaar die niet te handhaven is in de schoolse setting van het praktijkonderwijs. Stagetrajecten lopen niet goed of worden afgebroken en de jongere is intimiderend naar anderen, zowel naar docenten als naar andere jongeren en er is sprake van criminele activiteiten. Er is zeer weinig motivatie voor opleiding en geen gericht toekomstperspectief; een werkhouding is niet aanwezig of onzichtbaar. Hij is gemeen naar leeftijdgenoten, hetgeen zich uit in leedvermaak. Er is sprake van verborgen faalangst en ook daarin is hij niet te sturen. Hij erkent en accepteert zijn eigen problematiek niet, mede door zijn culturele achtergrond, waar de rol van de man een andere waarde heeft als in de westerse cultuur. Hij heeft een aangepast één op één rooster nodig. De politie is ingeschakeld in verband met heling van gestolen goederen (brommers, scooters). Zijn moeder is handelingsverlegen maar weigert alle vrijwillige hulp. Hij komt uit een gezin van zes kinderen van verschillende vaders, zijn eigen vader zit op dit moment in hechtenis. Er is een vraag voor OTS vanuit het AMK neergelegd voor drie van de kinderen omdat hulpverlening in het vrijwillig kader niet mogelijk is. Er is voor S. geen passend onderwijstraject meer te vinden, er is een aanmelding gedaan naar het RMC en het Veiligheidshuis is ingeschakeld voor het gezin. Wat heeft de school nog te bieden in het kader van deze problematiek en aan deze jongere nu en in de toekomst. Hulpvraag: hoe kunnen individuele agency, interactieve agency, sociale agency en institutionele agency door S. zelf ingeschakeld worden en hoe kan zijn autonomie met betrekking tot bovenstaande en zijn eigen netwerk verbeterd worden?

6.1. Professionals en ketensamenwerking

De betrokken ketenpartners zijn op dit moment de politie, de leerplichtambtenaar, diverse scholen in de wijk, Jeugdzorg, het genoemde Frontlijn team in de wijk, de huisarts, de wijkagent, de reclassering en welzijn. De regie m.b.t. de voortgang ligt bij het onderwijs en de zorgcoördinator op de school van herkomst. In het algemeen staat ketensamenwerking voor een vorm van intern gerichte instellingen en organisaties die in het kader van een bepaalde doelstelling samenwerken. Dat is ook in deze casus het geval (Bue, 2009). Door het inzetten van alle partijen wordt gestreefd naar flexibiliteit, het inzetten van de juiste capaciteiten, snelle operabiliteit, brede expertise, korte lijnen en een transparante informatievoorziening. De regierol vanuit welzijn ligt bij de gemeente Leeuwarden in faciliterende en borgende zin (Bue, 2009). Omdat de jongere nog op school zit en leerplichtig is ligt het eerste initiatief bij de school en specifiek bij de zorgcoördinator van de school. Deze heeft korte lijnen met het Meetingpoint en de jongeren die daar begeleid worden. In dit kader is er sprake van de inzet van een procesketen rondom de jongere waar men werkt aan een logische volgorde van stappen met concrete output. Centraal staat de vraag van de jongere en de efficiënte beantwoording daarvan.

6.2. Zorgplan praktijkonderwijs

In het zorgplan (Piter Jelles, 2012) dat het praktijkonderwijs van Piter Jelles hanteert staat de visie dat de school uitgaat van vier psychologische behoeften van jongeren: de psychologische behoeften aan relatie, competentie, autonomie en engagement (Minnaert in Doornenbal, Jonker & Bijstra, 2006).

Deze psychologische basisbehoeften zijn voorwaardelijk voor begeleiding van jongeren bij wie de balans tussen deze behoeften is verstoord. Voorwaarden om de zorg in dit kader goed gestalte te geven zijn een veilig, plezierig en gestructureerd klimaat met respect voor elkaar en ruimte om te ontwikkelen. Verder is van belang dat er een samenhangend, gecoördineerd en dekkend aanbod is met als doel dat jongeren hun kansen optimaal benutten. Het onderwijs en de zorg gaan uit van deze basisbehoeftes van de jongere, dat betekent vertaald naar de praktijk dat de jongere de kans moet krijgen ergens bij te horen, iets te kunnen, zelfstandig te zijn, waardevol te zijn en een bijdrage te kunnen leveren. Hieruit volgt dat de context waarin dat alles plaatsvindt een belangrijke voorwaarde is. Interventies zijn het meest effectief als gebruik wordt gemaakt van wat goed is, de sterke kanten en de kracht van de jongere.

7. INZICHTEN

Op mesoniveau (de school) is bovenstaande benadering gezien de casus een goed begin als het gaat om interdisciplinaire ketensamenwerking op macroniveau (via het samenwerkingsverband), maar welke rol heeft de jongere, in dit geval S., eigenlijk op microniveau en hoe groot is die rol? Er zullen gesprekken zijn met de zorgcoördinator van de school, dit is waarschijnlijk nog het meest concreet voor hem waarbij hij nog het meeste invloed ervaart op zijn proces. De benadering in zijn totaliteit versterkt echter de demotivatie van S. omdat hij weinig tot geen aandeel heeft in de oplossing van zijn problematiek, maar wel steeds wordt geconfronteerd wordt met de gevolgen daarvan. Hij heeft niet de intellectuele capaciteiten om in te grijpen of om op de lange termijn inzichten op te doen. Er wordt om hem heen van alles ingezet en beslist maar de behoefte aan autonomie wordt niet altijd herkend, erkend of ingezet. Hij wordt niet ingeschakeld en is niet (meer) gemotiveerd om te komen tot oplossingen. De investering in de relatie is alleen tastbaar voor S. als hij een gesprek heeft met de zorgcoördinator die hij wat beter kent. Met de ketenpartners en het samenwerkingsverband heeft hij alleen contact als er iets aan de hand is of als hij zich moet verantwoorden. Aan de behoefte aan competentie kan niet worden voldaan omdat het op school is misgegaan en er alleen wordt gefocust op zijn onmogelijkheden op dit moment. De vierde behoefte aan engagement komt niet echt in beeld omdat hij niet kan ervaren dat hij zelf initiatief kan nemen of iets bijdraagt aan zijn omgeving. Hoe verhoudt de werkwijze op het Meetingpoint zich tot de benadering die het zorgplan van de school voorstaat, de 'Open talent' benadering van Falconer en de vier vormen van agency van van Nijnatten? Hieronder een vergelijkend overzicht.

Concept	Kernbegrip	Kernbegrip	Kernbegrip	Kernbegrip
Open talent	People	Places	Opportunities	Campaigns
Minnaert	Relatie	Competentie	Autonomie	Engagement
Agency	Individueel	Interactief	Sociaal	Institutioneel
Implementatie	Express	Explore	Experience	Energise

Het Meetingpoint is in deze context en gezien de concepten een ontmoetingsplek (place) waar kan worden geïnvesteerd in relaties van S. met jongeren (peergroup), professionals en burgers. Wat betreft 'people'; kan S. gebruik maken van zijn eigen competenties maar ook specifieke hulp (laten) inschakelen en samenwerken met zowel professionals als met andere jongeren en burgers. Er zijn vervolgens allerlei 'opportunities' die gefaciliteerd zijn of kunnen worden binnen de dienstverlening op het Meetingpoint zodat S. autonomie ervaart en initiatieven kan nemen. Van daaruit kan meer energie bij S. ontstaan ('energise') zodat weer nieuw engagement ontstaat. Vervolgens kan het engagement van S. gekoppeld opnieuw worden aan zijn talenten en mogelijkheden in het verlengde van individuele agency. Het Meetingpoint is een ontmoetingsplek voor het inzetten van agencies en talent. Vanuit dit gegeven en vanuit de visie op zorg vanuit de school waar autonomie als behoefte op microniveau wordt genoemd ben ik op zoek gegaan naar een antwoord en werkwijze die recht doet aan de doelstelling van dit projectvoorstel.

7.1. Peergroup en supervisie

Hoe kan de jongere uit de casus, maar ook de doelgroep in algemene zin betrokken en bewust gemaakt worden van de eigen situatie en daarop invloed uitoefenen en ervaren. Ik heb daarvoor een

kader en werkmodel gevonden in het concept supervisie zoals dat wordt beschreven in de supervisiegeds van de NHL te Leeuwarden (Boer-Veen, 2011). In een vereenvoudigd werkmodel op het niveau van de doelgroep praktijkonderwijs kan de jongere door middel van een eigen inbreng in een peergroup in een concrete setting op het Meetingpoint komen tot het inzetten van de vier agencies en samen met de peergroup en een 'professional friend' tot oplossingen komen. Het principe peergroup en leren in een peergroup wordt beschreven door Naber (2004) in haar lectorale rede: 'Vriendschap en sociale cohesie; de rol van leeftijdgenoten in de opvoeding van de jeugd' Zij zegt hierin onder andere dat 'informele netwerken als peergroups cruciale functies vertegenwoordigen in de socialisatie en binding van jongeren aan de samenleving. Niet zozeer als doorgeefluik van bestaande normen en waarden, maar als omgeving waarin jongeren actief omgaan met verwachtingen en regels. Niet passief maar experimenterend, onderhandelend en onderzoekend, zich zowel invoegend in de sociale orde als deze veranderend. Peergroups bieden steun, zijn sociale en culturele hulpbronnen en geven vorm aan het proces van zelfsocialisatie en zelfsturing. Jongeren leren in deze context van elkaar en produceren gezamenlijke kennis om met eisen en risico's van de samenleving om te gaan' (Naber, 2004). Het begrip 'social parenting' uit de 'Open talent' benadering sluit hier bij aan.

7.2. Werkmodel supervisie

Om het werkmodel supervisie goed uit te voeren is er een begeleider nodig die het model introduceert en de jongeren leert dit zelf toe te passen. De begeleider doet dit in de rol van 'professional friend' (Ewijk in Rengers, 2013) in een faciliterend en niet beoordeelend proces. Hierdoor leert de jongere in de praktijk te oefenen met het vragen van hulp, advies en feedback en het inschakelen van de juiste persoon of instantie. De vier psychologische behoeften worden zo eveneens geborgd. In de peergroup werkt dit als volgt: in de behoefte aan relatie wordt voorzien door het peergroupprincipe, daarnaast kan ieder zelf zijn behoefte aan competenties vormgeven in een gelijkwaardige context en is er autonomie omdat de jongere indien mogelijk zelf de supervisie voorziet en vormgeeft. De behoefte aan engagement wordt vervuld door met elkaar naar oplossingen te zoeken die ook een positief effect hebben op de omgeving. Naar aanleiding van tips en adviezen uit de bijeenkomsten kan de jongere zijn agencies vormgeven door of zelf voor het inschakelen van hulp te zorgen of eventuele vragen neer te leggen bij de zorgcoördinator of de 'professional friend'. Als dit goed wordt gestructureerd zullen er nieuwe motivatie en toekomstperspectief ontstaan bij de jongere. De begeleider in de rol van 'professional friend' is voorwaardelijk en onmisbaar in structurerende en faciliterende zin. Supervisie als instrument voor een peergroupmethodiek is interessant omdat supervisie kan dienen als vindplaats voor oplossingen maar ook als plek voor signalering en ondersteuning. De regie ligt bij de jongeren maar er is een 'professional friend' aanwezig om het geheel mogelijk te maken en te faciliteren. De peergroupmethodiek betreft een zelfstandig proces waarbij men elkaar helpt met problemen om te gaan. De sleutel is de jongeren strategieën aan te leren waar ze zelf mee verder kunnen. Alle agency's komen hierbij aan de orde. De individuele agency doordat het proces en de invulling daarvan geregisseerd worden door de jongeren zelf. Jongeren staan in contact met elkaar in een peergroupsituatie; dit kan men zien als interactieve agency. De sociale agency vindt plaats als het gaat om het verhelderen en onderzoeken van beelden die van elkaar bestaan, het uitwisselen van verhalen, zowel interactief als in verbindende zin. De institutionele agency kan ingeschakeld worden op verzoek van de jongere zelf of na signalering van de 'professional friend'. Er is altijd sprake van gelijkwaardigheid, ook wat betreft de inzet van de 'professional friend'. Het geheel werkt empowerend voor jongeren omdat ze zelf invloed ervaren op hun proces en oplossingen ook zelf vormgeven (Regenmortel, 2008). Jongeren moeten plekken en mogelijkheden hebben die veilig en betrouwbaar zijn en waar nieuwe wegen kunnen worden ingeslagen. De continuïteit moet geborgd zijn zodat ze kunnen oefenen met hun toekomstige rollen in de maatschappij (Falconer, 2013).

7.3. Supervisie en dialogisch werken

In het boek 'Dialogoek en misverstand' (Hermans, 2006) wordt gesteld dat de jongere in onze postmoderne maatschappij te maken heeft met vergaande keuzemogelijkheden en diversiteiten. Door de vele relaties die hij kan aangaan en waarin hij terecht komt wordt de jongere naar alle kanten getrokken; dat kan een verandering betekenen van het zelfbeeld en de ervaren autonomie. Het verhaal, de verhalen van de jongere zijn een concrete aanleiding om verbinding en autonomie te herstellen in complexe situaties in het hier en nu. Supervisie is een praktijkgebonden methodiek

waarbij sprake is van vraaggericht en dialogisch werken in faciliterende zin. In kleine groepen wordt gewerkt aan persoonlijke vragen en verhalen die voortkomen uit de ervaringen van de jongere. Tijdens supervisie stimuleren en helpen jongeren elkaar om te werken aan hun functioneren in de praktijk. Tijdens de supervisie wordt een lijn uitgezet ten aanzien van het eigen verhaal en de toekomst. Eigen ervaringen en verhalen zijn daarbij het uitgangspunt. Vragen zijn niet in eerste instantie gericht op het zoeken van oplossingen, maar op verheldering en het vinden van een eigen werkwijze in die situatie. Binnen supervisie gaan de jongeren een relatie met peergroupleden en 'professional friends' aan. In principe bestaat een groep uit drie jongeren en één 'professional friend'. Iedereen kan hierin van elkaar leren en oefenen bij het werken aan vragen en competenties. De positie van supervisie is zoals gezegd faciliterend en niet beoordelend. De continuïteit en de vraagsturing worden geborgd door de structurele aanwezigheid van een 'professional friend'. Door peergroepmethodiek en supervisie aan elkaar te koppelen ontstaan er vele mogelijkheden voor dialogisch werken en vraagsturing door de jongere. Empowerment en agency van en voor de jongere in het grotere geheel van ketensamenwerking en ketenpartners worden bevorderd en versterkt zodat er op een preventieve manier met de jongere kan worden gezocht naar oplossingen.

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Het doel van dit projectvoorstel en het aansluitende pilotproject zoals beschreven in het bijgevoegde projectplan is de jongeren van het praktijkonderwijs zelfregie en agency te laten ervaren door uit te gaan van hun psychologische behoeften (Minnaert in Doornenbal, Jonker & Bijstra, 2006). Daarbij komt de behoefte aan autonomie het meest naar voren. Wat betreft de vier agencies (Nijnatten, 2010) is het van belang om deze concreet en zichtbaar te maken in het proces zowel voor de jongere als voor ketenpartners en begeleiders. Het werkmodel supervisie dient in dit kader als vliegwiel in een proces naar empowerment van de jongeren. Uiteindelijk leert de jongere samen met zijn peergroep te onderscheiden welke hulp hij nodig heeft. Vervolgens kan hij zich met die hulpvraag via/met zijn begeleider oftewel 'professional friend' wenden tot gespecialiseerde professionals en ketenpartners en bij de uitvoering een beroep doen op zijn peergroupleden. Alle elementen voor zelfregie en eigenaarschap zijn vertegenwoordigd: het vraaggericht werken, empowerment, de vier agencies en de T-shaped 'professional friend' die de continuïteit faciliteert in een gestructureerd aanbod. Het is de bedoeling dit werkmodel als pilotproject te introduceren en vooraf en tijdens het pilotproces de ketenpartners te betrekken, te informeren en te consulteren. Voor verdere uitwerking van het pilotproject verwijs ik naar het bijgevoegde projectplan 'Superwise me'.

Hoe ziet dat eruit in de praktijk

Jongeren krijgen in groepjes van drie tweewekelijks supervisie op het Meetingpoint. De begeleider is een 'professional friend' die het supervisie- en ontwikkelingsproject van de groep en de individuele jongeren begeleidt. In het begin is er meer sturing, maar de jongeren worden gestimuleerd tot zelfregie en het gezamenlijk aanpakken van problemen. Vanuit interdisciplinaire ketensamenwerking zijn professionals regelmatig aanwezig op het Meetingpoint zodat de jongeren op een laagdrempelige manier contact met hen kunnen leggen. Dit kunnen ze rechtstreeks doen als dat kan, maar het kan ook via de 'professional friend' die een specifieke professional kan uitnodigen voor de volgende sessie. In het geval van S; de jongere uit de voorbeeldcasus is bijvoorbeeld gebleken dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan heling. Dit is rechtstreeks te herleiden tot het feit dat hij steeds opnieuw schulden maakt. Tijdens een supervisiesessie kan dit ingebracht worden als actueel thema. Er kan vervolgens een professional van de Kredietbank worden uitgenodigd om hier uitleg over te geven of om te ondersteunen bij een plan om schulden te voorkomen of op te lossen. Op deze manier leren de leerlingen de weg in welzijnsland en komt de samenwerking op een laagdrempelige manier tot stand. De jongere heeft immers geen behoefte aan ontelbare ketenpartners, hij wil gewoon directe en concrete verandering, of zoals de 'Open Talent' benadering zegt: "Keep your coins, I want change!" (Falconer, 2013).

Interdisciplinaire regie en samenwerking

Superwise me

Werken aan agency

PROJECTPLAN INTEGRALE OPDRACHT MCIII

Organisatie: OSG Piter Jelles praktijkonderwijs Leeuwarden
Opleiding: Master Social Work Hanzehogeschool Groningen
Ontwikkelaar: Marjo Rengers
Kerndocenten: Jaap Bruin en Charlotte Wekker
Datum en plaats: Leeuwarden, juni 2013
Studentnummer: 308807

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	16
1.1. DOELSTELLING EN BELANGEN	16
1.2. PRODUCT	17
1.3. PROCES	17
1.4. RESULTAAT	17
2. RANDVOORWAARDEN	17
3. PROJECTOPZET	17
3.1. DE VOORBEREIDINGSFASE.....	17
3.2. DE UITVOERINGSFASE	18
3.3. DE AFRONDINGSFASE.....	18
3.4. DE NAZORGFASE.....	18
4. PROJECTORGANISATIE	18
4.1. OPDRACHTGEVER.....	18
4.2. PROJECTLEIDER	18
4.3. PROJECTGROEP	18
4.4. STUURGROEP	19
4.5. KLANKBORDGROEP	19
4.6. BEGELEIDINGSGROEP	19
5. PROJECTPLANNING EN BEGROTING	19
5.1. PLANNING.....	19
5.2. BEGROTING	19
6. BESLUITVORMING	19
LITERATUURLIJST	20
BIJLAGE 1: WERKWIJZE IN SUPERVISIE	22

1. INLEIDING

Het voorliggende projectplan bij het projectvoorstel 'Superwise me' is opgesteld in het kader van de Master Social Work aan de Hanzehogeschool te Groningen, specifiek in het kader van Masterclass III: Regie en Samenwerking. Opdracht is om te komen tot verbetering van de interdisciplinaire ketensamenwerking op microniveau binnen de werkvelden onderwijs en welzijn rondom jongeren op het praktijkonderwijs op het Meetingpoint van scholengemeenschap Piter Jelles te Leeuwarden door middel van gestructureerde coaching in de vorm van supervisiegroepen. Doelstelling is om zelfregie en agency zoals beschreven door van Nijnatten in het boek 'Childrens agency' (Nijnatten, 2010) op het niveau van de doelgroep met elkaar in balans te brengen en preventief te laten functioneren en aansluiten bij de jongere en zijn hulpvraag. Het probleem is gedefinieerd aan de hand van een casus uit de dagelijkse praktijk, beschreven in het projectvoorstel. Het Meetingpoint staat in de wijk waar de school staat; te weten Heechterp-Schieringen in Leeuwarden. Het is een voormalig winkelpand dat is ingericht als ontmoetingsplek voor de wijk waar bewoners, jongeren, vrijwilligers, professionals en instellingen elkaar vinden. Het is een plek waar ieder kan halen en brengen als het gaat om dienstverlening, maar ook ondersteuning, doorverwijzing, signalering en stages. In het projectvoorstel is aangegeven dat een van de uitgangspunten ligt bij het wijkgericht- en netwerkgericht werken; de verhouding tussen die twee en succesverhalen en versterkende effecten die deze manier van werken kan opleveren in de praktijk. De doelgroep en de beschreven casus betreft jongeren met een LVB-indicatie en gedrags- en/of psychiatrische problematiek op het praktijkonderwijs die moeite hebben om hun schoolloopbaan en hun toekomst goed vorm te geven. Deze jongeren zijn eerder doeners dan denkers en lopen vast in hun onvermogen om inzicht te verwerven; er is weinig tot geen sprake van individuele en interactieve agency, de sociale agency richting de doelgroep is niet altijd positief en op institutioneel niveau gebeuren er vele zaken over de hoofden heen. Prioriteit bij het projectvoorstel is om de genoemde vormen van (keten)netwerk- en wijkgericht werken voor deze jongeren nog effectiever op elkaar te laten aansluiten. In dat verband is het belangrijk dat de geldstromen in de wijk met betrekking tot de ketenpartners al geborgd zijn door de instelling van het Frontlijnteam van de gemeente Leeuwarden als eerstelijnsvoorziening in deze wijk en dat scholengemeenschap Piter Jelles reeds heeft voorzien in een interdisciplinair samenwerkingsverband op het gebied van leerlingenzorg, te weten Cenzore te Leeuwarden.

1.1. Doelstelling en belangen

De doelstelling van dit projectplan is: het verhogen van effectiviteit en borging van de preventieve hulpverlening aan en begeleiding van jongeren op het praktijkonderwijs van OSG Piter Jelles op het Meetingpoint in de wijk Heechterp-Schieringen; zodat zij tot zelfregie (agency) en eigenaarschap komen in hun proces naar arbeidsparticipatie en sociale activering. Dit vindt plaats in de vorm van een pilotproject gedurende het schooljaar 2014-2015 op het praktijkonderwijs van Piter Jelles.

Belanghebbenden op macro-niveau zijn het onderwijssamenwerkingsverband Cenzore van de scholen voor VO in Noord-Friesland te Leeuwarden, genaamd Cenzore en de diverse ketenpartners die via Cenzore worden ingeschakeld zoals o.a. Jeugdzorg, Jeugdhulp, MEE, Maatschappelijk werk, Jongerenwerk etc. en het sociaal team (Frontlijnteam Leeuwarden). Op macro-niveau kan het streven naar preventieve interventie door middel van supervisiegroepen leiden tot een vermindering van wachtlijsten bij Cenzore omdat niet gewacht hoeft te worden tot de school handelingsverlegen is. Op meso-niveau zijn de belanghebbenden de directie en de zorgfunctionarissen van het praktijkonderwijs van Piter Jelles en de projectleider van het Meetingpoint Piter Jelles. Op dit niveau is het door middel van de inzet van supervisiegroepen mogelijk eerder en gericht in te grijpen en interventies te plegen in het proces en de schoolloopbaan van de jongeren. De jongeren en hun ouders en verzorgers en de schoolcoaches en docenten van de jongeren zijn op micro-niveau de belanghebbenden. Door de korte lijnen en het directe contact met de T-shaped 'professional friends' en hun 'strengte zorgzaamheid' (Tonkens, 2009) ervaren de jongeren zelfregie en betrokkenheid bij hun persoonlijke proces. De ouders en verzorgers krijgen meer zicht op de voortgang en ontwikkeling van hun kind. Schoolcoaches, docenten en zorgfunctionarissen hebben een extra middel in handen om preventief interventies en overleg te plegen met betrekking tot de jongeren.

1.2. Product

Een format met een structuur, een protocol en instrumenten voor het werken aan zelfregie en individuele, interactieve, sociale en institutionele agency met jongeren op het praktijkonderwijs van Piter Jelles om de samenwerking met ketenpartners met betrekking tot de diverse vormen van agency bij de jongeren op micro-niveau en in preventieve zin te bevorderen.

1.3. Proces

Verkrijgen van inzicht in de aard en de omvang van mogelijkheden die aangewend kunnen worden om het voorgestelde concept en de voorgestelde werkwijze te integreren, te implementeren en te borgen zodat het werken aan de genoemde zelfregie voor de doelgroep duurzaam kan worden gecontinueerd.

1.4. Resultaat

Een setting waar op meso-niveau ruimte is voor analyse en evaluatie met betrekking tot een aanpak om jongeren zelfregie, invloed en agency te laten ervaren, inclusief aanbevelingen voor een vervolg. Hiermee verbeteren we op macro-niveau de interdisciplinaire samenwerking van ketenpartners en de school en worden de drempels op micro-niveau voor de jongeren richting institutionele agency en ketenpartners verlaagd.

2. RANDVOORWAARDEN

De uitvoeringsmogelijkheden van het projectvoorstel en het projectplan worden ingekaderd door randvoorwaarden. Randvoorwaarden in dit verband zijn de personele capaciteit en de investering hierin vanuit opdrachtgever OSG Piter Jelles. De geldstromen moeten jaarlijks in kaart gebracht worden en optimaal worden afgestemd met investeringen vanuit de gemeente. Tot nu toe is dat op macro- en mesoniveau gebeurd, maar het is van belang continuïteit voorop te stellen en op micro-niveau basisafspraken te maken. De diverse ketenpartners investeren door middel van de inzet van personeel en materiaalkosten; dit gebeurt met gesloten beurzen en is één van de krachten van het concept omdat er snel en adequaat kan worden ingesprongen op de realiteit. Qua organisatie is dit een van de aandachtspunten in het projectvoorstel- en plan: hoe om te gaan met de borging van financiering van het werkmodel supervisie en het komen tot planmatig werken op basis van basale geldstromen. Een tweede structureel aandachtspunt is de werving, inzet en facilitering van de begeleider als 'professional friend' zoals beschreven in het bijbehorende projectvoorstel. Er dient daarvoor een profielschets en competentieprofiel te worden opgesteld door de projectgroep 'Superwise me'. Een randvoorwaarde is naast het betrekken van de ketenpartners bij dit project, het voorafgaand aan de start van de pilot sluiten van een convenant tussen betrokkenen; te weten Onderwijs Samenwerkingsverband Cenzore, OSG Piter Jelles en het Frontlijnteam Heechterp-Schieringen, allen te Leeuwarden.

3. PROJECTOPZET

De bedoeling is om te komen tot een duurzaam en geborgd werkmodel van projecten en trajecten peergroupmethodiek in de vorm van supervisie waarbij de begeleider als 'professional friend' faciliteert waarbij de jongeren zoveel mogelijk zelfregie en agency ervaren met betrekking tot inbreng en uitvoering. Structureren, faciliteren en verloop van het geheel zijn de belangrijkste taken van de professional. De vooraf in te stellen projectgroep 'Superwise me' monitort het gehele proces beschreven in het projectplan. Ten behoeve van de planning wordt het project onderverdeeld in verschillende fasen, te weten:

3.1. De voorbereidingsfase

In de voorbereidingsfase wordt via literatuur- en werkveldonderzoek inzicht verkregen en geïnventariseerd of er vergelijkingsmateriaal is m.b.t. de bestaande en de gewenste situatie; in dit

geval de opzet van een pilotproject supervisie. Dit alles wordt uitgevoerd door de projectleider. In deze fase wordt met de projectgroep een tijdpad en stappenplan opgesteld.

3.2. De uitvoeringsfase

In de uitvoeringsfase van de pilot wordt de in het projectvoorstel beschreven aanpak geobserveerd en getoetst aan de werkelijkheid zoals die in dit projectplan beschreven is (zie ook bijlage I). het geheel wordt in de praktijk geobserveerd en onderzocht in het kader van individuele, interactieve, sociale en institutionele agency. De uitvoering wordt gemonitort en geobserveerd door de projectleider en een lid van de projectgroep.

3.3. De afrondingsfase

In de afrondingsfase worden theorie en praktijk met elkaar vergeleken, waarbij sterke en zwakke punten van de het nieuwe werkmodel op macro,- meso- en microniveau in kaart worden gebracht. Daarnaast worden aanbevelingen gedaan om te komen tot effectieve borging van de aanpak en de werkwijze m.b.t. het werkmodel voor jongeren op het praktijkonderwijs van OSG Piter Jelles. Dit vindt plaats in de vorm van een evaluatie van de pilot door de projectgroep en de projectleider.

3.4. De nazorgfase

In de nazorgfase wordt geïnventariseerd wat er tijdens de uitvoering van de pilot met het projectvoorstel- en plan is gebeurd en of de aanbevelingen zijn uitgevoerd en opgevolgd. Dit gebeurt d.m.v. interviews met betrokkenen en uitvoerenden door de projectleider.

4. PROJECTORGANISATIE

De organisatie van het project drijft op een aantal personen met ieder hun eigen kennis en inbreng. Deze personen zijn verenigd in een projectgroep 'Superwise me' onder leiding van de projectleider. Zij zijn in eerste instantie afkomstig uit de eigen organisatie. Er moet een goede werk- en taakverdeling worden afgesproken. Ook moet overleg gevoerd worden over de uitvoering van het project, de installatie van de andere groepen en de evaluatie van behaalde resultaten. Deze zaken en afspraken worden vooraf schriftelijk vastgelegd. Hieronder is in kaart gebracht wie er allemaal bij het project betrokken worden en welke rol zij krijgen. De focus van het pilotproject ligt niet alleen bij de jongere uit de casus, maar bij meerdere jongeren die deelnemen aan deze pilot.

4.1. Opdrachtgever

Het management van de afdeling praktijkonderwijs OSG Piter Jelles Leeuwarden is opdrachtgever van dit project. De opdrachtgever onderhoudt contact met de projectleider over het voorstel en de voortgang. De opdrachtgever zorgt voor middelen en facilitering in overleg met de projectleider.

4.2. Projectleider

De projectleider is de ontwikkelaar belast met onderwijskundig beleid van de afdeling praktijkonderwijs van OSG Piter Jelles. Zij is verantwoordelijk voor de voortgang van het project, de organisatie en de budgetbewaking. Zij heeft de algemene leiding van het project en het pilotproject en rapporteert aan de opdrachtgever en project- en andere groepen.

4.3. Projectgroep

De projectgroep bestaat uit de genoemde "Superwise me"; de projectleider van het Meetingpoint, de zorgcoördinator en drie professionals van de school. Onder voorzitterschap van de projectleider wordt de projectgroep ingesteld en geïnformeerd over vervolg en voortgang. De projectgroep overlegt regelmatig over de stand van zaken met betrekking tot het project en de pilot. Er wordt duidelijk omschreven wat de taken en bevoegdheden zijn van de leden van de projectgroep. De projectgroep stelt vast welke andere groepen ingesteld worden.

4.4. Stuurgroep

In de stuurgroep zitten meerdere vertegenwoordigers vanuit de ketenpartners, opdrachtgevers en professionals; in dit geval de in het projectvoorstel- en plan genoemde ketenpartners en de gemeente Leeuwarden als faciliterende partner.

4.5. Klankbordgroep

Om de opdrachtgever te voeden met ideeën en wensen valt te denken aan de jongeren zelf, ouders/verzorgers en professionals en coaches uit het netwerk van de jongeren.

4.6. Begeleidingsgroep

Om de projectleider te voeden met ideeën en kennis door deskundigen valt te denken aan de andere onderwijsontwikkelaars van de school, lectoren Social Work en lectoren Education vanuit het HBO.

5. PROJECTPLANNING EN BEGROTING

5.1. Planning

De activiteiten van het project zijn op een rijtje gezet. Op basis van een tijdpad en activiteitschema wordt door de projectgroep een definitieve planning in de tijd gemaakt. Er wordt daarnaast ingeschat hoeveel tijd het kost om de activiteiten uit te voeren. Het is zinvol om bij de planning rekening te houden met het feit dat het project van tevoren moet worden aangekondigd bij ketenpartners buiten de organisatie. Iedereen weet dan op tijd waar men rekening mee moet houden. De voorgenomen activiteiten kunnen dan ook per instantie/persoon in de tijd worden gepland.

5.2. Begroting

Per fase en activiteit worden kosten ingeschat met betrekking tot het faciliteren van de 'professional friend' en de materiaalkosten. Vooral de inzet van de 'professional friend' zal vooraf geborgd moeten worden bij de school. Daarnaast moet er een ruimte gereserveerd worden op het Meetingpoint en er dient een maximale inzet en frequentie van de supervisiebijeenkomsten te worden afgesproken. Een kostenpost vormt ook het materiaal dat moet worden aangeschaft, zoals koffie, thee etc., Een kostenpost zijn ook de werkzaamheden van derden; wie betaalt er mee aan het project en de proefsetting, dit wordt meegenomen in de post onvoorzien ter grootte van 10% van de projectkosten. Het is natuurlijk mogelijk dat de begroting niet overeenkomt met het beschikbare budget. In dat geval worden er kostenposten of activiteiten geschrapt, zonder dat daarmee het hele project schade oploopt.

Begroting pilot 'Superwise me' (duur 1 jaar)	Aantal	Kosten	Totaal
1 Professional friend	0,1 fte	€ 73,500	€ 7,350
1 Projectleider	0,1 fte	€ 73,500	€ 7,350
Materiaal en overige	1	€ 250	€ 250
subtotaal			€ 14,950
Onvoorzien	10%		€ 1,495
totaal			€ 16,445

6. BESLUITVORMING

Het projectvoorstel en projectplan worden door de projectleider vooraf voorgelegd aan de opdrachtgever. De opdrachtgever gaat akkoord met het totale projectvoorstel. Afwijkingen tijdens de uitvoering worden gemeld aan de opdrachtgever, het voorstel wordt dan bijgesteld en opnieuw voorgelegd aan de opdrachtgever.

LITERATUURLIJST

- Beaufort, F. d. (2013, mei 9). *Solidariteit kun je het beste aan mensen zelf overlaten*. Volkskrant .
- Boer-Veen, S. (2011). *Supervisiegeds Pabo*. Leeuwarden: NHL Hogeschool.
- Bue, A. d. (2009). *Voortgangsrapportage Forntlijnteam Heechterp-Schieringen*. Leeuwarden: Gemeente Leeuwarden.
- Donkers, G. (2008). *Grondslagen van veranderen. Naar een methodiek zonder keurslijf*. Nijmegen: Stichting de Parel.
- Doornenbal, J.M. , Jonker, J. & Bijstra, J.O. (2006). *Richting en Houvast. Groeidocument 2006-2011*. Groningen: Regionaal expertisecentrum Noord Nederland, cluster 4.
- Embregts, P. (sd). Opgeroepen op 29 juni, 2013, van De wijk in!: <http://www.dewijkin.nl/sociale-uitsluiting/hoogleraar-professional-blijft-belangrijk-in-netwerkgericht-werken-met-lvb-clienten/>
- Ewijk, H. v. (2010). *Maatschappelijk werk in een sociaal gevoelige tijd. Oratie*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Falconer, C. (2013). *Open talent, a positive investment in young people*. Utrecht: Movisie.
- Goedee, J., & Entken, A. (2008). *(Ont)keten*. Den Haag: Boom Lemma.
- Haitsma, M., Liefhebber, S., & Den Hollander, M. (2012). *De nieuwe social professional. Acht praktijkvoorbeelden*. Utrecht: Movisie.
- Hermans, H.J.M. (2006). *Dialoog en misverstand. Leven met de toenemende bevolking van onze innerlijke ruimte*. Soest: Nelissen.
- Hoorik, I. (2011). *Talentontwikkeling bij risicjongeren*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Jagt, N., Leufkens, N., & Rombout, T. (1995). *Supervisie. Praktisch gezien, kritisch bekeken*. Houten: Bohn Safleu van Loghum.
- Regenmortel, T. (2008). *Zwanger van empowerment*. Eindhoven: Fontys Hogeschool.
- Ministerie van VROM. (2007). *Actieplan krachtwijken. Wonen, wijken, integratie, van aandachtswijk naar krachtwijk*. Den Haag: Ministerie van VROM.
- Movisie. *Samenwerken in het kader van de Wmo. Een visie van de organisatie*. Movisie.
- Naber, P. (2004). *Vriendschap en sociale cohesie. De rol van leeftijdgenoten in de opvoeding van jeugd*. Den Haag: Hogeschool Inholland.
- Nijnatten, C. (2010). *Children's agency, children's welfare*. Bristol UK: The Policy press.
- Piter Jelles. (2012). *Stategisch plan*. Leeuwarden: Piter Jelles (interne publicatie).
- Piter Jelles. (2012). *Zorgplan praktijkonderwijs Piter Jelles*. Leeuwarden: Piter Jelles (interne publicatie).
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. (2008). *De ontkokering voorbij. Slim organiseren voor meer regelruimte (advies 44)*. Amsterdam: SWP.

Regemortel, T. (2008). *Zwanger van empowerment*. Eindhoven: Fontys Hogeschool.

Rengers, M. (2013). *Competent als professional friend. PO Masterclass III MSW*. Leeuwarden: OSG Piter Jelles.

Rengers, M. (2009). *Conceptwerkplan Meetingpoint. Organisatiemodel maatschappelijke stages*. Leeuwarden: Piter Jelles.

Rengers, M. (2013). *Professional friend. SWT Masterclass II MSW. De nieuwe docent praktijkonderwijs*. Leeuwarden: OSG Piter Jelles.

Schoonhoven Van, R., Brand Van den, H., & Heerikhuizen Van, J. (2012). *Putten uit eigen kracht*. Alpen aan de Rijn: Kluwer.

Tolan, P., Henry, D., Schoeny, M., & Bass, A. (2008:16). *Mentoring Interventions to Affect Juvenile Delinquency and Associated Problems*. Campbell Systematic Reviews, 1-112.

Tonkens, E. (2009). *Mondige burgers, getemde professionals. Marktwerking en professionaliteit in de publieke sector*. Utrecht: NIZW Uitgeverij.

Vries-Geervliet, L. d. (2002). *Voorbereiden op supervisie*. Soest: Uitgeverij H. Nelissen.

Werkgroep Ateliers Masterclass III MSW. (2013). *Werkdocument werkcollege wijk- en netwerkgericht werken*. Groningen: Hanzehogeschool.

BIJLAGE 1: WERKWIJZE IN SUPERVISIE

Tijdens een afgesproken periode vinden 6-8 supervisiebijeenkomsten plaats. Tijdens de bijeenkomsten wordt gewerkt met reflectie/terugkijken op situaties en een inbreng. Tijdens de supervisiebijeenkomsten wordt gewerkt aan ontwikkeldoelen. Degene die de supervisie voorziet heeft daarbij als taak het individuele proces te inspireren, te faciliteren en te begeleiden. Dit doet hij/zij o.a. door: vragen te stellen, feedback te geven, reflectie te stimuleren, te confronteren, te reageren op de inbreng, het toepassen van ervaringsgerichte werkvormen, gebruik te maken van de groepsinteractie etc.

Startfase

De startfase van de supervisie duurt ongeveer twee bijeenkomsten. In deze bijeenkomsten staan de volgende punten centraal:

1. Kennismaken met supervisie
2. Het benoemen en uitwerken van leerdoelen
3. Verdere kennismaking met elkaar
4. Afstemmen van wensen en verwachtingen
5. Leren wat een supervisie-inbreng is

Middenfase

Werkfase 1

In deze fase wordt aan de hand van inbrengen gewerkt aan de ontwikkeldoelen. Elke jongere heeft iedere bijeenkomst een mondelinge inbreng. De eerste periode van de werkfase wordt afgesloten met de tussenevaluatie.

Tussenevaluatie

Na ongeveer 4 sessies vindt de tussenevaluatie plaats. In deze tussenevaluatie vindt een terugblik plaats naar de ontwikkeldoelen en naar de manier waarop het leren binnen de supervisiegroep tot stand is gekomen. Aan de hand van de terugblik worden doelen bijgesteld of aangevuld en kunnen afspraken gemaakt worden over hoe er verder gewerkt gaat worden.

Werkfase 2

In deze fase van de supervisie vindt meestal een verdieping plaats van het geleerde. Er zal meer aandacht zijn voor de vraag of het geleerde ook gebruikt kan worden in andere situaties (generaliseren). Verder zal er vooral in deze fase ook aandacht zijn voor het steeds zelfstandiger werken aan ontwikkelvragen.

Eindfase

Tijdens de laatste bijeenkomst vindt de eindevaluatie en de afronding plaats. Belangrijke aandachtspunten bij de evaluatie zijn:

1. Wat heb je geleerd en ontwikkeld
2. Hoe ga je in de toekomst verder en wat ga je daarbij gebruiken

Het is goed om voorafgaand aan de laatste bijeenkomst in de supervisiegroep te gespreken hoe de afronding plaats zal vinden.

ORGANISATIE VAN DE SUPERVISIE

De supervisiebijeenkomsten worden zoveel mogelijk in een vast schema ingeroosterd. In uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken. Bijeenkomsten in groepen van 3/4 jongeren duren één uur. Binnen de supervisie bestaat er de plicht tot geheimhouding.

Richtlijnen voor een inbreng

Inbrengen worden mondeling gedaan. Binnen de groep kunnen hierover afspraken worden gemaakt. Een inbreng bevat de volgende “ingrediënten”:

- a. Een beschrijving van een gebeurtenis waar je zelf een rol in speelde
- b. Een beschrijving waar de gebeurtenis plaats vond. Hierbij kun je denken aan:
Wie waren erbij, welke functies of rollen hadden de betrokkenen, wat ging er aan vooraf
- c. Beschrijving van jouw ervaring/gevoel bij die gebeurtenis
- d. Formulering van een vraag over jouw functioneren binnen die situatie